

Gulbenes novads

Suvenīrmonēta

Publicēts: 08.08.2022.

Par suvenīrmonētām

Gulbenes novada dome ir laidusi klajā divas suvenīrmonētas. Abas ir kaltas Beļģijas monētu kaltuvē Mauquoy Token Company, kura ir izveidojusi suvenīrmonētu tīklu „Heritage on a coin” – vienu no lielākajiem pasaulē.

Monētām ir sešu dažāda dizaina kartiņu iesaiņojums, tā ir ievietota caurspīdīgā, viegli atveramā kapsulā. Kartiņas ir tematiskas, katra no tām izceļ kādu īpašu novada vērtību.

Monētu materiāls: vara, niķeļa un cinka sakausējums, izturīgs pret koroziju.

Monētas reverss visām Latvijas monētām ir vienots: Latvijas kontūrkarte centrā ar 4 zvaigznēm katrā malā, ietverot vārdus „Latvian Heritage” un „Collection Coin”.

Monēta ar Gulbenes-Alūksnes bānīti ir kalta 2015.gada novembrī.

Monētas averss: Gulbenes-Alūksnes bānītis ar tvaika lokomotīvi, vārdi "Bānītis. Gulbenes novads"

Monēta ar trim sudraba gulbjiem ir kalta 2013.gada augustā.

Monētas averss: trīs sudraba gulbji no Gulbenes novada ģerboņa un vārds „Gulbenes novads”.

Monētu iesaiņojuma kartiņas un to apraksti

Noslēdzoties Pirmajam pasaules karam, Vecgulbenes miestā sākās jauns attīstības posms. bija jāsakopj postījumi, jābūvē mājas, jāatjauno normāla dzelzceļa darbība. Ap Vecgulbenes dzelzceļa staciju pieauga rosība un cilvēku skaits. 1920.gada sākumā uzsāka dzelzceļnieku kolonijas būvniecību Vecgulbenē, lai dzelzceļa darbinieku ģimenēm novērstu dzīvokļu trūkumu. Dzelzceļnieku kolonijas izveidošana Vecgulbenē ir starp pirmajiem Latvijas Republikas pilsētībūvnieciskajiem pasākumiem. Joprojām Gulbenē ir apskatāmas sešas slavenā latviešu arhitekta Paula Kundziņa radītās divstāvu dzīvojamās mājas, kas celtas nacionālā romantisma stilā - arhitektūrā izmantojot latviešu nacionālās koka celtniecības elementus. Ēku būvniecībā tika ievēroti sekojoši principi: zem viena jumta nedrīkstēja būt vairāk par 4 dzīvokļiem, kuriem bija jābūt pilnīgi izolētiem citam no cita, katrā - vismaz 2 istabas. Katrai mājai ir individuāla noskaņa, taču visas kopā tās veido vienotu ansambli.

Heinriha fon Volfa un viņa sievas baroneses Marissas mīlas stāsts arī šodien ir skaistākā Gulbenes leģenda. Pagaidām vēsture klusē, kur un kā abi iepazinušies, bet kāzu laikā Heinriham bija 32 gadi, bet Marissai tikai 18. Nostāsti vēsta, ka Heinrihs Marissu tik ļoti mīlēja, ka kādā dzimšanas dienā uzdāvinājis viņai nelielu pili - Vecgulbenes muižas Sarkano pili, bet citā – licis izrakt diķi lielā M burta veidā. Taču baronu pāra kopdzīve nebija ilga. Kā stāsta leģenda, apbrīnojami skaistā Marissa saslimusi ar tolaik nedziedināmu slimību. Barons Heinrihs, gribēdams iemūžināt sievas piemiņu, Emzes parkā (tagad Spārītes parks) lika izrakt vēl divus diķus - vienu no tiem nosaucot par Svēto ezeru, kurā vienai lielai salai apkārt bija sešas mazākas salas. Uz visām salām bija dažādas skulptūras, kā arī pa vienam lielākam akmenim, kuros iekaltie burti kopā veidoja vārdu MARISSA. Četrus no šiem akmeņiem varam redzēt vēl šodien. Mūsdienās baronu mīlas stāstu turpina divi melnie gulbji – Heinrihs un Marisa, kas cēli peld Svētā ezera ūdeņos.

Gulbenes novada greznā rota – Stāmeriena

Stāmerienas villaine tiek uzskatīta par greznāko Latvijā atrasto vēlā dzelzs laikmeta (12.gs.) villaini, kurai līdzīga nav zināma nekur citur pasaulē. Villaines lielākā vērtība - ornamentācija no ieauštiem bronzas gredzentiņiem. Pamata laukumam klāj 24 dažādu variantu ugunskrustu ornamentu. Latvijas Nacionālais vēstures muzejs villaini iekļāvis sava krājuma 100 vērtīgāko priekšmetu sarakstā. Stāmerienas villaines rekonstrukcija pēc pasūtījuma darināta Latvijas pārstāvniecības ēkas interjeram ANO Ņujorkā.

Stāmerienas pareizticīgo baznīcas pamatakmens likts 1902.gada pavasarī, bet 1904.gada 6.jūnijā tajā notika pirmais dievkalpojums. Dievnama kupolu rotā apzeltīti čuguna krusti ar tajos iestrādātiem 100 Urālu kalnu kristāliem. Iespējams, ka tā ir vienīgā baznīca ar kalnu kristāliem kupolu krustos.

Stāmerienas pils ir viens no spožākajiem 19./20. gs. mijas franču neorenesanses paraugiem Latvijā, kas līdzinās franču tipa hotelu savrupmājai vai medību pilij. 20.gs. 20. un 30.gados te ciemojies itāļu rakstnieks Džuzepe Tomazi di Lampedūza (Giuseppe Tomasi di Lampedusa), pasaulē pazīstamā romāna „Gepards” autors. Viņš 1932.gadā salaulājās ar Stāmerienas muižas īpašnieci Aleksandru. Stāmerienā esot iecerēta vai pat uzsākta romāna „Gepards” rakstīšana.

Gulbenes novads - pilsēta un 13 pagasti

Gulbenes novads atrodas Latvijas ziemeļaustrumu daļā. Teritorijas ziņā tas ir piektais lielākais novads Latvijā – 1876 km².

Gulbenes vārds rakstītajos vēstures avotos pirmoreiz minēts 1224.gadā – Tālavas zemju dalīšanas līgumā.

Liecība no Ledus laikmeta ir Liedes kalni – morēnu sanesumi, kas kā septiņu pauguru virkne stiepjas gar Liedes upi Jaungulbenes pagastā.

Senākās liecības par cilvēku apdzīvotām vietām Gulbenes novadā ir pilskalni un ezermitnes, piemēram, Krapas pilskalns Daukstu pagastā un Ušuru ezera Liņšaliņa Līgo pagastā.

Iepriekšējā gadsimta miers un pamatīgums meklējams Druvienas pagastā – kur Vecā skola ar tāfeli, tintnīcu un skolotāja kanceli un, koku ieskauti, līkumo grantētie lielceļi. Kalna galā ir pils, tagad – pamatskola.

Daudzu ievērojamu Latvijas mākslinieku, rakstnieku un aktieru saknes ir katrā novada pagastā, piemēram, literatūrfilozofe Zenta Mauriņa no Lejasciema pagasta, Latvijas lauku fotogrāfs Ferdinands Knoks no Galgauskas pagasta, aktieris Kārlis Sebris no Lizuma pagasta un daudzi citi.

Stāmeriena ir Gulbenes novada greznā rota. Te ir pils, kas ir viens no spožākajiem 19./20. gs. mijas franču neorenesanses paraugiem Latvijā, te ir Svētā Ņevas Aleksandra pareizticīgo baznīca, kuras apzeltītos čuguna krustus rotā 100 kalnu kristāli no Urāliem, un te atrasta Latvijā greznākā vēlā dzelzs laikmeta (12.gs.) villaine, kurai līdzīgas nav citur pasaulē.

Latvijas vēsturē nozīmīga vieta ir Litenes pagastam. Te līdz 1941.gadam atradās Latvijas armijas nometne, tagad – piemiņas vieta.

Novada augstākajā punktā, Rankas pagasta Stabu kalnā, un Kārtenes pilskalnā Beļavas pagastā atrodas Strūves ģeodēziskā loka, kas iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā, mērījumu triangulācijas punkti.

Gan rūpnieciskā, gan lauksaimnieciskā ražošana visattīstītākā ir Lizuma pagastā, piemēram, SIA „Avoti SWF” ražo masīvkoka mēbeles, un ir viens no vadošajiem šīs jomas uzņēmumiem Latvijā.

Gulbenes novads pasaules skanējumā

Gulbenes vārds rakstītajos vēstures avotos pirmoreiz minēts 1224.gadā – Tālavas zemju dalīšanas līgumā.

20.gadsimta 20. un 30. gadus Stāmerienā simboliski var dēvēt par itāļu rakstnieka Džuzepes Tomazi di Lampedūzas (Giuseppe Tomasi di Lampedusa) laiku. Pasaulē pazīstamā romāna „Gepards” autors 1932.gadā salaulājās ar Stāmerienas muižas īpašnieci Aleksandru. Iespējams tieši Stāmerienā iecerēta vai pat uzsākta romāna „Gepards” rakstīšana.

Gulbenes novada Tirzas pusē dzimušā mākslinieka Ludolfa Liberta glezna „Atmiņas par Rīgas torņiem” 1953.gadā dāvināta ASV prezidentam Dvaitam Deividam Eizenhaueram un novietota viņa darba kabinetā. Televīzijas ekrānos, sniedzot informāciju par prezidenta ikdienas darbu, Rīgas torņi vienmēr bija fonā.

Stradu pagastā dzimušais Jūlijs Madernieks (1870.-1955.) bija gleznotājs un interjerists, viņš tiek uzskatīts arī par profesionāli lietišķās mākslas pamatlicēju Latvijā. 20.gs. 30-tajos gados viņa radošā darbība intensīvi atspoguļota Francijas mākslas žurnālos. Mākslinieks saņēmis Francijas Republikas goda titulu „Officier de l'Instruction publique”.

Grāfs fon Cepelins (1838.-1917.), konstruktors, uzņēmējs un dirižabļu ražošanas izveidotājs esot bijis vienmēr gaidīts viesis sievas brāļa Vecgulbenes muižā. Runā, ka viņa ražotais dirižablis lidojis arī virs Vecgulbenes muižas teritorijas.

Jūlijs Straume (1874.-1970.), mākslinieks un pedagogs, etnogrāfs, kas dzimis Gulbenes novada Druvienas pagastā, 16 savas dzīves darba gadus pavadījis Gruzijā. J.Straume ir Gruzijas Lietišķās mākslas muzeja dibinātājs.